

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ
АВТОМАТИЗОВАНОГО ДІАГНОСТИЧНОГО ПУНКТУ ПСИХОЛОГА**

Білоцерківська Ю.О.,

Українська інженерно-педагогічна академія

Чуйко О.А.

Управління цивільного військового співробітництва ЗС України

У контексті завдань Міністра оборони України від 02.04.2016 № 600/дск «План заходів щодо вдосконалення роботи органів військового управління, військових частин і підрозділів для зміцнення військової дисципліни та правопорядку, морально-психологічного стану у військах (силах), збереження життя і здоров'я військовослужбовців, удосконалення

системи інформаційно-пропагандистського забезпечення особового складу Збройних Сил України на період 2015 – 2016 років», рішення міністра оборони України від 30.05.2016 №10415/з (на лист НГШ від 30.05.2016 № 300/1/с/2383) про «Перелік додаткових заходів щодо подальшого вдосконалення роботи органів військового управління, військових частин і підрозділів для зміцнення військової дисципліни та правопорядку», «Організаційно-методичних вказівок щодо реалізації державної гуманітарної та соціальної політики у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів у 2016-2017 навчальному році» заступника Міністра оборони з питань європейської інтеграції від 02.08.2016 № 15061/з в науково-дослідній лабораторії (суспільно-політичних проблем) наукового центру Повітряних Сил Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба проведені науково-дослідні роботи «Адаптація», «Яшма», триває науково-дослідна робота «Ефес». Проводиться робота щодо комплексного розв'язання проблем покращення стану військової дисципліни та правопорядку у Збройних Силах України.

Результатами цієї діяльності стали:

а) створення методичних рекомендацій з широкого спектру напрямків:

– удосконалення професійно-психологічного відбору громадян до військової служби у ЗС України;

– психологічної підготовки льотчиків до польотів;

– психологічної підготовки військовослужбовців до виконання бойових завдань;

– вивчення комунікативних й організаторських особливостей та здібностей військовослужбовців, їх репродуктивного і просторового мислення, сенсомоторних особливостей, дослідження нервових процесів, вивчення інтелекту, компенсаторних особливостей особистості, рівня агресивності та емоційного вигорання військовослужбовців, конфліктності та стилю поведінки за конфліктних ситуацій, лідерських особливостей тощо;

б) розроблення програмного забезпечення:

– «Діагност», «Тактика» (для вивчення рівня розвитку професійно-значущих якостей військовослужбовців);

– «Хвиля-1», «Хвиля-2», «Яшма», «Ефес-1», «Ефес-2», (для вивчення індивідуально-психологічних властивостей особистості).

Проходить апробацію у військах програмне забезпечення «Бліц-тест» та «Метафора».

На підставі вказаних методичних рекомендацій та програмного забезпечення нами пропонується створення програмного комплексу «Автоматизований діагностичний пункт психолога» (АДПП).

Це обумовлено, перш за все, тим, що сьогодні практика роботи військових психологів свідчить про обмеженість часу для вивчення індивідуально-психічних характеристик військовослужбовців. Є неможливим забезпечити збір великої кількості людей в місці діагностики. Також, як

правило, психологи не мають належної маневреності, повинні постійно дбати про скритність від супротивника.

Тому є об'єктивною потребою створення штатного програмного комплексу АДПП, який вже зараз дозволить оперативно та надійно проводити психодіагностичне вивчення професійно-важливих якостей та індивідуально-психологічних властивостей військовослужбовців в будь-яких зонах ведення бойових дій, майже на передовій смузі. Він значно прискорить час проведення дослідження та обробки отриманих результатів. Пункт швидко розгортається та має великий запас автономної роботи. Одночасно можливо швидко дослідити до відділення особового складу.

АДПП обладнаний спеціально розробленими тестовими програмами і спроможний здійснювати одночасний збір аналітичної інформації за допомогою 10 нетбуків або 10 планшетів. Комп'ютерні програми включають 25 тестових методик, затверджених та рекомендованих до використання Міністерством оборони України. Можливість вибору тестових методик дозволяє обирати необхідні тестові батареї. Визначені методики спрямовані як на підготовку військовослужбовців до виконання бойових завдань так і на їх відновлення після отримання психологічного навантаження.

Основними напрямками діагностики АДПП є:

- мотивація;
- нервово-психічна стійкість;
- спрямованість;
- індивідуально-психічні властивості;
- професійно-значущі властивості.

Можливості АДПП дозволяють:

- суттєво підвищити ефективність та результативність роботи військових психологів, вдосконалити їх роботу щодо вивчення психічних станів військовослужбовців при безпосередньому виконанні ними бойових завдань;

- суттєво зменшити затрати часу на організацію заходів психодіагностичних обстежень, обробку інформації, винесення заключень;

- використовувати в залежності від задач дослідження тестові батареї з урахуванням вікових та гендерних особливостей психіки досліджуваних;

- отримувати достовірну оцінку індивідуальних особливостей (індивідуальних рис) військовослужбовців;

- здійснювати одночасну діагностику і самокорекцію емоційного стану людини, своєчасну профілактику постстресових розладів, тобто обстежувати психофізичний стан військовослужбовців та одразу надавати їм комплексну психологічну допомогу;

- вивчати індивідуально-психологічні властивості та професійно-значущі якості, рівень професійної підготовленості людини;

- довільний вибір тестових методик, виходячи із завдань досліджень;

- забезпечувати велику достовірність узагальнених підсумкових

висновків;

- здійснювати якісний візуальний контроль за ходом тестування;
- перевіряти та покращувати комплексний аналіз масивів психодіагностичних даних;
- виявляти осіб з нервово-психічною нестійкістю, ознаками психогенних реакцій та психічних розладів;
- прогнозувати якість та ефективність виконання функціональних обов'язків;
- розпізнавати ознаки прояву бойового стресу, посттравматичних станів та визначати методи надання первинної допомоги.

Для виконання завдань, покладених на АДПП, пропонуємо його комплектацію:

- 10 нетбуків (або планшетів) з операційною системою Windows XP для проведення безпосереднього тестування;
- 1 нетбук (або планшет) з операційною системою Windows XP для узагальнення інформації (персонально для роботи психолога);
- комплект програм та методик;
- 11 додаткових автономних зовнішніх елементів живлення;
- 2 валізи для зберігання та перенесення технічних засобів АДПП.

У Тимчасовій настанові з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України особливе значення має визначення про те, що морально-психологічне забезпечення військ (МПЗ) повинне проводитись безперервно, цілеспрямовано і чим складніша та напруженіша обстановка – тим активніше.

Досвід АТО підтверджує те, що система надання психологічної допомоги та реабілітації психотравмованих повинна бути безпосередньо пов'язана із загальною системою надання першої та наступної медичної допомоги, стати якомога наближеною до тактичної ланки.

АДПП та мобільний пункт морально-психологічного забезпечення (МПЗ), до складу якого він має входити, є засобами реалізації окремих завдань командування. Враховуючи спеціальне обладнання, мобільний характер діяльності команди, АДПП більшою частиною має своїм завданням психологічне діагностування особового складу частин і підрозділів. Разом із тим, він може бути задіяним у діяльності щодо інших визначених напрямків психологічного забезпечення – психологічної підготовки чи психологічного супроводу і автономно від МПМПЗ. Це враховано і організаційно: МПМПЗ пропонується створити на базі повнопривідної вантажівки КРАЗ-5233 (4x4) з кунгом та бойової броньованої машини KRAZ COUGAR (КУГУАР).

Взаємодія складових МПЗ підготовки та застосування військ – інформаційно-психологічного та психологічного забезпечення – підтверджується практикою роботи. Зокрема, психолог, встановивши як налаштована протидія сторони і фактори, що визначають її моральний стан, може передбачити її подальшу поведінку в тій чи іншій обстановці. Він також може дати певні рекомендації відповідним командирам про характер своїх дій,

порекомендувати конкретні засоби і методи інформаційно-психологічної роботи.

Бойова обстановка ускладнюється значним розосередженням підрозділів. Особливе значення також має віддаленість знаходження частин та підрозділів, командних пунктів, тилових структур від супротивника та цивільних об'єктів, які знаходяться в полосі відповідальності.

Це означає, що технічні засоби МПЗ повинні мати тактико-технічні характеристики, які б дозволяли їм бути ефективними та захищеними у будь-якому місці, де є потреба у їх використанні. Тому є дуже актуальним завдання створити надійну бойову структуру як дієвий фактор впливу на нестандартну ситуацію, як ефективний спосіб підтримання та поновлення морально-психологічного стану особового складу.

ВИСНОВКИ

1. Запропонований АДПП має високу ефективність, надійність та мобільність при вивченні індивідуально-психологічних властивостей та професійно-значущих якостей військовослужбовців.

2. АДПП дозволяє суттєво скоротити час на діагностування військовослужбовців, має високу точність визначення рівня показників, зменшує вплив людського фактору на якість результатів.

3. На початковому етапі до введення в дію всього комплексу вже зараз можливо задіяти доступні технічні засоби та організувати роботу військового психолога у військах, забезпечивши його визначеним комплектом нетбуків (планшетів) з додатковими зовнішніми акумуляторами, флешкартами та комплектом тестових методик. Для належної організації роботи військового психолога йому має бути приданий помічник-інженер.